

מי יקבל את הכליה שלי?

כללי אתיקה

איך נקבע מי תורם למי? אני תורם את כלייתי, למי היא תושלת? אילו קריטריונים קובעים את ה"שידוך" בין התורם למקבל?
על פי מה נבחר מי יקבל את המתנה היקרה כל כך – מתנת החיים?

שאלה זו צפה ועולה תדיר, ובתקופה האחרונה – ביתר שאת. אכן, שאלה טובה, שאותה שואלים פעמים רבות תורמי הכליה, ואנו משיבים עליה באריכות לכל שואל. בכתבה זו ננסה לתת לה מענה פומבי ומפורט.

עמותת "מתנת חיים" חוללה ב"ה מהפכה בישראל בתחום תרומות כליה מן החי. באמצעות העמותה בוצעו קרוב ל-500 השתלות כליה, ניצלו חייהם של מאות בני אדם, והשתנו לטובה חייהם של רבים אחרים.

החלק הקשה ביותר בכל שנות עבודתנו הינו סוגיית ההתאמה בין תורם למקבל. "מתנת חיים" נדרשת לעסוק ברמה היומיומית בשאלות של חיים ומוות. לילות רבים נודדת שנתנו לפני קבלת החלטות גורליות אלו, ואין ספק שאלו הפעולות הסבוכות ביותר בהתנהלות העמותה.

על-מנת לוודא תהליכים הוגנים ושקולים וכדי להגביר את השקיפות בעבודתנו, הושקע מאמץ רב כדי להגדיר כללים אשר ייתנו מענה לכל ההיבטים החשובים – הרפואיים, האתיים וההלכתיים בצורה מרבית.

גדולי ישראל, רבנים נודעים, דיינים חשובים, פוסקי הלכה מפורסמים, רופאים מומחים, משפטנים ומומחי אתיקה מרחבי העולם, עסקו בסוגיות אשר הנחנו לפתחם, ועם הזמן הובהרו הכללים שעל-פיהם גיבשנו את שיטת הניקוד שתקבע את סדר הקדימה לקבלת תרומת כליה.

עיקרי מסמך האתיקה של עמותת "מתנת חיים"

נקודת המוצא הוא החוק הישראלי, המטיל איסור חמור על מתן תמורה עבור קבלת איבר, ואיסור מקביל על קבלת תמורה עבור נטילת איבר. החוק קובע שאין לראות באברים מוצרים שניתן לסחור בהם, ומכאן שניתן להשתיל רק איברים מן המת או איברים מתורם אלטרואיסטי. ב"מתנת

חיים" אנו עוסקים אך ורק בתרומות אלטרואיסטיות מן החי, וכללי האתיקה עוסקים אפוא רק בנושא זה. "מתנת חיים" במהותה מעודדת תרומות כליה מן החי, ומאפשרת לתורמי הכליה לבחור לתרום לחולה בעל מאפיינים מסויימים על פי העדפותיהם האישיות. אנו רואים בבחירתו העצמאית של התורם בחירה לגיטימית, כמוה כמתן צדקה על פי נטיית ליבו של הנותן. הניסיון אף מוכיח שמדיניות זו מכפילה את מספר התרומות משמעותית, ואין לנו כל ספק בנכונותה.

שיטת הניקוד

השיטה שנקבעה בנויה ביסודה על שיטת הניקוד של משרד הבריאות (המרכז הלאומי להשתלות).

זמן ההמתנה ברשימה של "מתנת חיים" – הוא המרכיב העיקרי של שיטתנו. כלומר, מי שיצר קשר ראשון עם העמותה, הוא גם הראשון בתור. כניסה לרשימה של "מתנת חיים" מתאפשרת גם טרום טיפולי דיאליזה.

ווחק בטיפולי דיאליזה – ככל שהחולה נמצא זמן רב יותר בדיאליזה הוא יקבל נקודות רבות יותר

רמת נוגדנים גבוהה – רמת נוגדנים גבוהה במיוחד מהווה קושי גדול באיתור תורם מתאים. במידה ונמצא תורם שהבדיקות שלו מגלות התאמה לחולה בעל רמת נוגדנים גבוהה הוא יקודם להשתלה.

מיצוי אפשרויות לתרומה בקרב המשפחה הקרובה – "מתנת חיים" עומדת על כך שכל חולה יבדוק את בני משפחתו הקרובה לתרומה בטרם יקבל תרומה מתורם אלטרואיסט.

תורם כליה בעבר אשר נזקק בעצמו לתרומת כליה תורם כליה שנזקק חלילה לתרומת כליה בעצמו, או לבני

תפקודה כאימא?

- האם חולה שאינו מוכן שבני משפחתו ייבדקו יידחה לתחתית הרשימה?
- האם ראוי לקדם חולה שנמצא בגיל גבולי, וזוהי ההזדמנות האחרונה שלו לעבור השתלה?
- האם עלינו להעדיף חולה בשלב טרום-דיאליזה (כמקובל בארצות מערביות רבות), ובכך להבטיח סיכויים גבוהים יותר להצלחת ההשתלה לאורך שנים? או שמא להיפך – יש להעדיף חולים שנמצאים שנים ארוכות בדיאליזה, שסבלם ממושך?

ההכרעות הן כמובן קשות ביותר, לחלק מן השאלות יש ל"מתנת חיים" תשובות, והן באות לידי ביטוי בשיטת הניקוד, אך לחלקן אין, וכל מקרה נידון אפוא לגופו.

כדי להמחיש את סוגי המקרים הבאים לפני ועדת החריגים, להלן כמה מקרים של חולים שקודמו ברשימת ההמתנה, וזכו לתרומת כליה דרך "מתנת חיים" (שינינו את השמות על מנת להגן על צנעת הפרט).

- נילי היא בחורה צעירה כבת 30, שהגיעה אלינו לפני כשלוש שנים במצב של טרום טיפולי דיאליזה. נילי הייתה מושתלת ריאות מזה כמה שנים. לו הייתה נאלצת לעבור טיפולי דיאליזה, הריאות המושתלות היו נפגעות ומצבה הבריאותי היה הופך לקשה ביותר. עם הרישום ב"מתנת חיים" התקבלה חוות דעת רפואית בעניינה, והיא הוקפצה לראש הרשימה.

- שרה, אישה כבת 50, הייתה בשלב ראשוני של טיפולי הדיאליזה, וקדמו לה לא מעט חולים

משפחתו מדרגה ראשונה, יקבל קידום בתור הממתינים.

לכל קריטריון יש ניקוד ספציפי, וקדימות ברשימה נקבעת לפי מספר נקודות לכל חולה בתוך רשימת סוג הדם שלו. מקרים שבהם יש שאלה או התלבטות יופנו **לוועדת החריגים**.

ולדוגמה, אם על-פי חוות דעת של מרכזי ההשתלות ישנם חולים שקבלת תרומה מהווה עבורם שאלה של חיים ומוות כפשוטה, נפנה את השאלה לוועדת החריגים ונשתדל להתאים תורם באופן מיידי, גם אם הם אינם ראשונים ברשימת הדירוג של "מתנת חיים".

ועדת חריגים

כדי לצאת ידי חובת הזהירות וניקיון הכפיים בשאלות גורליות של סדרי קדימה שלא על פי התור, הקמנו "ועדת חריגים" הכוללת רב, רופא ומשפטן. תפקידה של הוועדה לבחון ולאשר, תוך התייעצות עם מומחים נוספים, כל קידום שאינו בתיאום מלא עם שיטת הניקוד שנקבעה.

ראוי להדגיש כי "מתנת חיים" לעולם אינה קובעת קביעה סופית ביחס להתאמה בין התורם והמקבל, ויש למרכזי ההשתלות היכולת להכריע רפואית באופן שונה מהמלצותינו.

ניתן לקרוא את כללי האתיקה של הארגון במלואם באתר של "מתנת חיים".

נציג כאן מעט מזעיר מתוך דילמות מצויות העומדות בפנינו:

- האם ראוי לקדם חולה צעירה, אימא לילדים קטנים, שהדיאליזה גובה ממנה מחיר כבד ביכולת

אינך יכול לתרום כליה? עזור לנו להגיע לאדם שכן יכול!

הפקדה בחשבון הבנק:

בנק מרכנתיל - 17
סניף כנפי נשרים מספר סניף 661
חשבון מספר - 62951787
על שם: "מתנת חיים"

משלוח צ'ק בדואר לכתובת:

עבור מתנת חיים
כנפי נשרים 15 בנין התאומים
גבעת שאול
ירושלים

בטלפון: 02-500-0755
בפקס: 072-255-5757
matnatc@gmail.com

לתרומה מקוונת
מאובטחת:
www.kilya.org.il

לעמותה אישור מוסד ציבורי לעניין תרומות לפי סעי' 46

לתרומות כספיות: *2716

ברשימת העמותה. אולם בעלה הינו נכה במצב קשה, ותלוי בה לחלוטין בתפקודו היומיומי. בנה הצעיר של שרה ביקש לתרום לה כליה, אך תוך כדי בדיקות ההתאמה התגלה גידול במוחו ותהליך התרומה הופסק. שרה נותרה אפוא מטפלת יחידה בבעלה ובבנה, שניהם במצבים קשים, כשהיא בעצמה חולה ותלויה בדיאליזה. שרה זכתה לקידום משמעותי ברשימה.

פרופסור א. הוא רופא מומחה יחיד במינו, מהבכירים בעולם בתחומו. תחת ידיו האמונות נותחו מדי יום חולים רבים אשר חייהם ניצלו בעזרתו. השבתתו ממלאכה עקב טיפולי דיאליזה תעלה בחיי רבים, על כן הוקדמה לו תרומת כליה והוא שב במהרה להעניק חיים.

בנימין, גבר בשנות הארבעים לחייו, טופל שנים רבות בדיאליזה, והיא גרמה לו להתפוררות הוורידים שדרכם היה מתחבר לדיאליזה. לאחר שלא נותרו יותר כלי דם בידיו ובצווארו נאלצו הרופאים כמוצא אחרון לחברו לדיאליזה דרך המפשעה, גם זה עלול לשרוד רק זמן מוגבל. לנוכח מצבו שהוגדר כחירום ממש הוא הוקפץ לראש תור הממתנים.

סיפורים אלו אינם אלא טיפה מן הים. הם ממחישים את הקשיים העולים בקביעת סדרי קדימה, ואת הצורך שהביא את העמותה לגיבוש כללי אתיקה וייסוד ועדת החריגים. נדגיש שוב שכל מקרה שמגיע ל"מתנת חיים" נבדק ביסודיות רבה טרם ההחלטה בעניינו.

ארגון "מתנת חיים" נמנה בין הארגונים הנדירים שעיסוקם הישיר והיומיומי הוא בהצלת חיים, ובשיפור איכות חיים לאין ערוך. עיסוק זה מהווה זכות עצומה, זכות שלא תסולא מפז. ומנגד, היא מהווה אחריות כבדה, אחריות המדירה שינה מעינינו במלוא מובן המילה.

אנו תפילה שנהיה ראויים לעסוק בעיסוק של רפואה וחיים, ביושר, בנאמנות ובמסירות; שנזכה לאותה סייעתא דשמיא, אשר בלעדיה ברור לנו שאין אנו יכולים לעשות מאומה, ובע"ה להביא "מתנת חיים" לכל המשועים לכך, זאת כמובן בעזרת תורמי הכליה המופלאים אשר מהווים את חוט השדרה של העמותה!